

به نام پروردگار مهربان

کنکور جدید

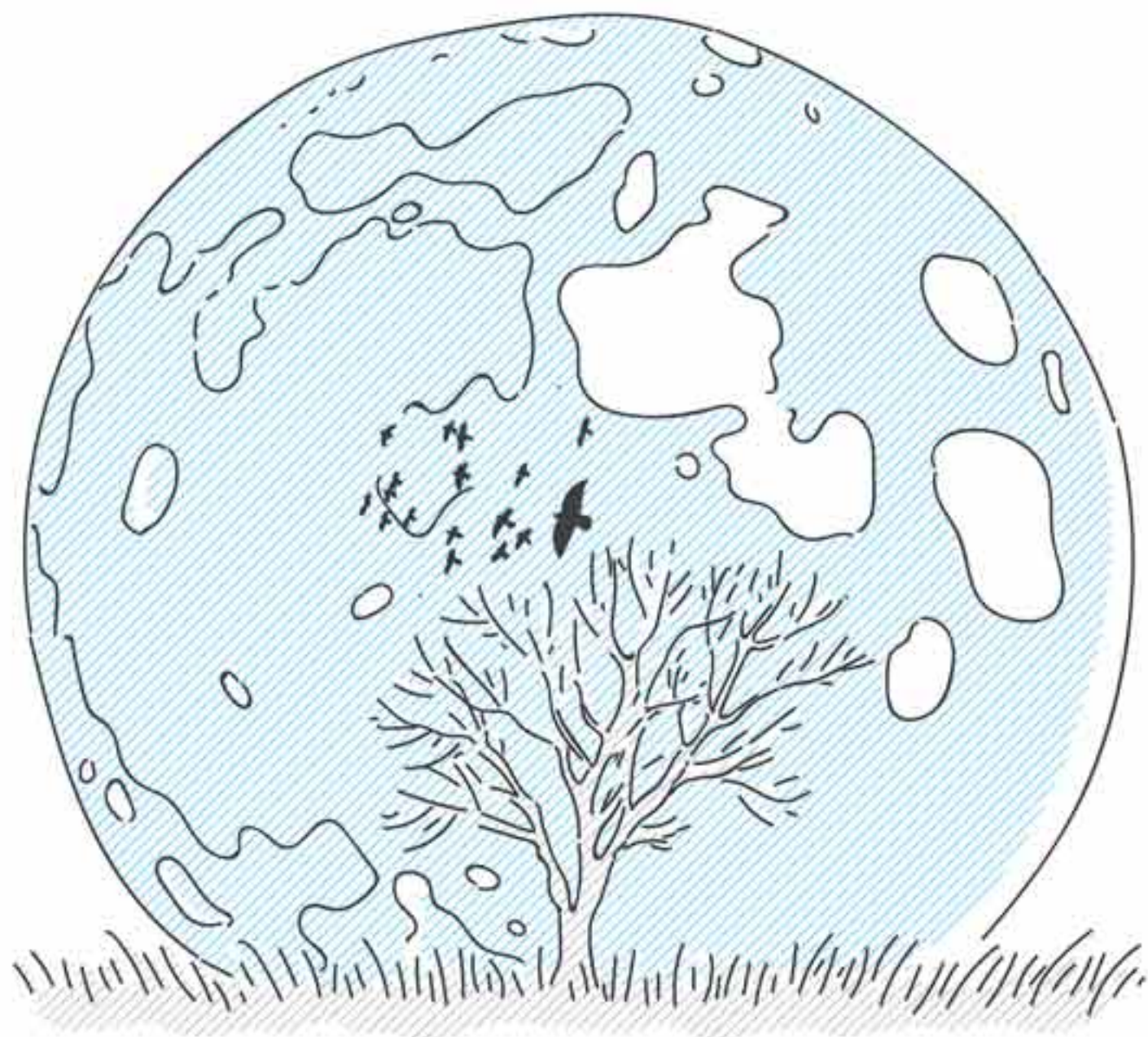
دین و زندگی جامع

پایه دوازدهم

• زهرا جعفری یزنی • سیدهای هاشمی • داود محمدی

مهروماه

در شرایط قحطی و خشکسالی، برادران یوسف (ع) به نزد ایشان آمدند و از او که در مقام عزیز مصر بود، درخواست یاری نموده و گفتند:

(سوره یوسف - آیه ۸۸)

﴿ يَا أَيُّهَا الْعَزِيزُ مَسْنَا وَ أَهْلَنَا الضَّرُّ وَ جُنَّتْ مُرْجَاةُ قَارُونَ لَنَا الْكَيْلُ وَ تَصَدَّقْ عَلَيْنَا إِنَّ اللَّهَ يَخْرِي الْمُنْضَبِينَ ﴾

ای عزیز مصر، ما با همه اهل بیت خود به فقر و قحطی و بیچارگی گرفتار شدیم و با متاعی ناچیز و بی قدر، (حضور تو) آمدیم، پس بر قدر احسانت نسبت به ما بیفزا و از ما به صدقه دستگیری کن، که خدا صدقه دهندگان را نیکو پاداش می دهد. ... و این، شرح حال امروز ماست ای عزیز زهرا (س)

تقدیم به حضرت عشق ... مهدی موعود (ع) ... به امید نگاهی

آنان که خاک را به نظر کیمیا کنند آیا بود که گوشه چشمی به ما کنند

مقدمه

سلام به دانش آموزای گل سال دوازدهم و دانشجویان سال دیگه!

پس از ماه‌ها تلاش شبانه‌روزی گروه معارف مهرماه، با دست پر خدمت شما رسیدیم تا کتاب پر بار و کار راه اندازمون رو تقدیم چشمان پر مهر شما کنیم. به جرات می‌تونیم این ادعا رو داشته باشیم که این کتاب همه ابزارهای موفقیت شما توی کنکور رو در دل خودش جا داده! پس این، فقط یک کتاب نیست بلکه به پا جعبه ابزاره!

اگه گفتین چرا؟؟؟

چون تموم تجربه چندین و چند ساله تدریس و تألیفمون رو به کاسه کردیم و ثمره اش شده این کتابی که اطمینان داریم می‌تونه کامل‌ترین و تنها منبع شما برای مطالعه درس دین و زندگی کنکور باشه!

البته به کتاب همه چی تموم هیچ وقت ضامن موفقیت شما نمیشه!!!! چرا؟؟؟ چون علاوه بر منبع خوب، شناخت روش‌های مطالعه و تست‌زنی و... و در یک کلام مشاوره اون درس، بسیار مؤثره!!!

دوست دارین به مشاوره کلی درباره مطالعه این درس داشته باشیم؟

شاید براتون جالب باشه که بدونین از نظر مشاورین حرفه‌ای کنکور، درس دین و زندگی یا همون معارف، آسانسور کنکوره!!! یعنی با توجه به این که این درس توی کنکور ضریب ۳ داره، با سرعت زیادی تراز کل شما رو جابه‌جایی کنه. برای این که این اتفاق خوب بیفته، باید بدونین که روش خوندن این درس، کشکی نیست و برای خودش اصول و قانون داره!

در ابتدا باید بدونین که ساعات مطالعه معارف در هفته چند ساعت باشه بهتره! با توجه به ضریبی که داره حدوداً ۲/۵ تا ۳/۵ ساعت در هفته، اونم نه به صورت یک جا بلکه سه زنگ در طول هفته، باید به این درس اختصاص بدین.

شیوه مطالعه

برای درک کامل متن کتاب درسی توصیه میشه که حتماً حتماً ابتدا تیتروهای درس رو به نگاه کلی بندازین تا در جریان اصل کار قرار بگیرین، بعدش برین سراغ متن و اونو خط به خط بخونین و سعی کنین نکات کلیدی یا تعاریف و قیدها و... رو نشونه‌گذاری کنین.

البته خلاصه‌نویسی هم میتونه راهکار خوبی باشه که مطالب فزاینده رو به جا نگیه دارین و بعداً خلاصه‌هاتون رو مرور کنین.

حواستون باشه که قلب کتاب‌های دین و زندگی، آیات و احادیث و روایاته و یاد گرفتن مفاهیم و پیام‌های اونا، مهم‌ترین و شاید چالشی‌ترین قسمت مطالعه‌تونه. به همین دلیل ما در این کتاب نهایت تلاشمون رو کردیم که پیام‌ها رو خیلی کامل براتون بیاریم.

پس از مطالعه کامل و صحیح، نوبت تست‌زنیه که این قسمت برای خودش یه مهارته و حتماً باید با تمرین و تکرار اون رو کسب کنین! باید اول از تست‌های تألیفی شروع کنین و اونا رو در دو مرحله بزنین، بار اول همون موقع که درس رو خوندین، سریعاً بعدش تست می‌زنین که خودتونو محک بزنین و ببینین درسو یاد گرفتین یا نه؟ و حداقل چهل و هشت ساعت بعد، دوباره همون تست‌ها رو می‌زنین که آموخته‌های قبلی رو در قالب تست تثبیت کنین! و ببینین که چقدر یادتون مونده. حواستون باشه که در پاسخ به تست‌ها حتماً از روش حذف‌گزینه استفاده کنید.

پس از تست‌های تألیفی و تحلیلی‌شون، باید برید سراغ تست‌های «یک گام فراتر»!!! (اینا دیگه چی هستن؟؟؟) در ادامه مقدمه بهتون می‌گیم). در آخرین مرحله هم برید سراغ تست‌های سراسری و اونا را با دقت بزنین که علاوه بر کسب مهارت، با ادبیات طراحان کنکور هم بهتر آشنا بشین!

و اما ویژگی‌های کتاب تووووووپ ما! کتاب دین و زندگی جامع مهرماه شامل بخش‌های مختلفه که با هرکدومش بیشتر آشنا می‌شیم:

ورود به درس

در ابتدای هر درس و در کنار تیترو نام درس، دو سه خط در مورد سابقه اون درس توی کنکورهای دهه اخیر آوردیم که به هر حال میتونه به جورایی جهت‌گیری طراحان کنکور سال ۹۹ رو هم نشون بده!

درس در یک نگاه: در صفحه اول هر درس، کل درس رو به صورت یکجا و خلاصه نموداری آوردیم که هم به درد مقدمه چینی شروع هر درس می‌خوره هم مرور پس از پایان مطالعه درس!

درسنامه

- **متن درس به صورت نمودارهای درختی:** این شیوه یادگیری به نظر ما بهترین روش یادگیری هستش چون بازده یادگیری رو تا صد درصد میتونه افزایش بده! و شما میتونین مطالب رو به صورت طبقه‌بندی شده به ذهن بسپارین.
- **مشخص کردن کلمات کلیدی:** کلماتی که نقش مهمی در درک متن دارن رو براتون پررنگ کردیم تا در دوره کردن‌ها، سرعت مطالعه‌تون رو بالا ببره، ضمن این‌که نکات مهم رو بهتر بتونین به حافظتون بسپارین.
- **علت‌ها و معلول‌ها:** عبارت‌هایی که نقش مهمی در ساختن علت‌ها و معلول‌ها داشتن رو با نشانه‌های (علت) و (معلول) مشخص کردیم تا به جورایی خودتون رو جای طراح بزارین و بدونین جاهای مهم‌تر کدوما هستن...
- **نکات ترکیبی:** وسطای درسنامه به جاهایی کادر نکته ترکیبی آوردیم که ارتباط اون مبحث با سایر دروس رو نشون میده. یادتون نره که توی کنکور تست‌های ترکیبی میاد و گاهی اوقات دیده شده که خیلی هوشمندانه این ارتباط رو برقرار کردن!!!!
- **حواستون باشه:** کادری که درونش نکات خیلی مهم و باحال و دام‌های تستی اون مبحث رو نوشتیم.
- **پاسخ به فعالیت‌های کتاب:** تمام پرسش‌های داخل دروس شامل «تدبر در آیات، تفکر در آیات، فعالیت کلاسی، بررسی، تفکیک، اندیشه و تحقیق و...» رو طبق راهنمای معلم پاسخ دادیم. خوبه بدونین که در سال‌های گذشته درصد قابل توجهی از تست‌های کنکور از این گونه قسمت‌ها طراحی شده است.

آیات و احادیث

- **ترجمه و موضوع اصلی:** همه آیات رو براتون ترجمه کردیم و بعدش موضوع اصلی رو بیان کردیم که در حقیقت مدنظر مؤلفین کتاب درسی بوده!

پیام‌ها: سایر پیام‌های آیات رو تیترو وار و با توجه به تفاسیر معتبر براتون آوردیم. چون هر آیه در دل خودش چندین پیام فرعی داره!

ارتباطات: هر پیامی از آیه که ارتباط مفهومی با سایر دروس داشته در این قسمت جمع‌آوری شده!

جدول علت‌ها و معلول‌ها

- در پایان هر درس، به جهت اهمیت علت‌ها و معلول‌ها در متن و آیات، سعی کردیم همه رو به جا تقدیم شما کنیم. البته دقت کنین که توی تست‌ها گاهی علت و معلول رو با نام‌های دیگه‌ای به کار میبرن:
- **علت:** عامل، زمینه‌ساز، متبوع، مؤید، سبب، مقدم، زاینده، سرچشمه و ...
- **معلول:** نتیجه، ثمره، تابع، در گرو، میوه، بازتاب، مولود، مؤخر، پیامد، وابسته به، ناشی از، زاییده و ...

تست‌ها

تست‌های تألیفی: تموم همت ما بر این بوده که تست‌ها مون از نظر ظاهر و محتوا بسیار شبیه تست‌های کنکور سراسری در ۵ سال گذشته باشه که شما هم‌زمان با تست‌زنی با نوع طراحی ظاهری صورت تست و گزینه‌ها هم آشنا بشین. دقت کنین که تموم مطالب درس رو توی این تست‌ها پوشش دادیم و سعی شده چینهش تست‌ها هم به گونه‌ای باشه که اگه شما با مضرب ۲ یا ۳ خواستین تست‌ها رو بزنین، بتونین دو سه بار کل درس رو پوشش بدین! راستی **تست‌های ترکیبی** خوبی هم داریم که مقابلشون نوشتیم ترکیبی با چه درس دیگه‌ای هستن! در هر درس چند تست خوب هم از آزمون‌های آزمایشی کانون فرهنگی آموزش آوردیم که هم تنوع سلیقه باشه و هم اگر در آزمون‌های کانون فرهنگی آموزش شرکت می‌کنین به نمونه تستی از هر درس داشته باشین.

تست‌های یک گام فراتر: این تست‌ها هم تألیفی هستن ولیکن به کمی دشوارتر و حرفه‌ای‌تر از بخش قبل هست و به نوعی مخصوص دانش‌آموزای قوی‌تره! البته توصیه می‌کنیم اینا رو حتماً حتماً با دقت و حوصله بزنین و هر جا گیر کردین برین سراغ پاسخ‌نامه تشریحی.

تست‌های کنکور سراسری: همه تست‌های کنکورهای سال‌های قبل (از ۸۶ تا ۹۸) که توی کتاب‌های جدید هیچ تغییری نکردن و یا با تغییراتی قابل استفاده هستن رو آوردیم. البته هر جا تغییری دادیم کاملاً هوشمندانه بوده و در مقابل تست هم عبارت با تغییر رو آوردیم.

به طور کلی به خاطر تغییرات کتب درسی در نظام جدید، تعداد تست‌های کنکورمون خیلی کم شده، اما نهایت تلاشمون رو کردیم که هیچ تستی از قلم نیفته و با بهترین حالت ممکن تغییرات صورت بگیره!

آزمون‌های دوره‌ای: ۴ آزمون بین دروس می‌بینین. به این صورت که در پایان دروس ۳، ۶ و ۱۰ آزمون داریم و بعدش به آزمون جامع از کل دروس! شما می‌تونین از خودتون آزمون بگیرین و بعدشم **درصدگیری** کنین و خیلی راحت خودتون رو محک بزنین.

■ **پاسخ‌نامه تشریحی:** کل پاسخ‌نامه تست‌ها رو هم به صورت تشریحی کاملاً واقعی!! براتون آوردیم. در پاسخ‌نامه‌ها سعی شده که همه نکات مهم تست مطرح بشه و حتی المقدور دلایل رد سایر گزینه‌ها هم مطرح بشه.

ممنون که هستین:

توی جمع کردن به کتاب اونم به این سنگینی (هم از نظر محتوا، هم حجم و هم چرم...) دوستان خیلی زیادی به ما کمک کردن که اگه نبودن هیچ وقت چنین کتابی در دستان پر مهر شما نبود. جا داره از **همشون** تشکر کنیم و برای این‌که احیاناً اسم کسی از قلم نیفته، هیچ اسمی از افراد نیاریم... **شوخی** کردم. مگه **جرات** داریم اسم نیاریم! این کتاب چاپ‌های بعدی هم داره که باید از الان به فکر اونام باشیم پس بزارین اسم بیاریم: ابتدا از **خانواده‌های صبورمون** که در طول تألیف این کتاب با شکیبایی به ما کمک کردن که ساعت‌های زیادی رو پیششون نباشیم و به جاش کار علمی انجام بدیم، بسی ممنونیم!

✦ **جناب آقای احمد اختیاری**، مدیر توانمند، موفق، دلسوز و البته دین و زندگی‌دان انتشارات مهروماه که انصافاً در کلیه مراحل تألیف و... حمایتشون پشتوانه تلاش‌های ما بوده و هست!

✦ دوستان بسیار زحمتکش و بی‌ادعا در واحد تولید انتشارات خصوصاً، مدیر تولید انتشارات خانم **سمیرا سیاوشی** و مدیر فنی آقای **میلاد صفایی** آرایندگان صفحات وزین کتاب، خانم‌ها **مرجان سپهریان**، **پریسا حسینی**، **محمد شریفی‌پیشه**، **حروف‌چین‌های** **باسلیقه** آقای **سید مصطفی خاتمی**، خانم‌ها **نیره سادات نواب**، **فرحناز قاسمی** و **مهناز ستاری** و سایر همکاران تولید آقایان **احمد مرادی**، **مرتضی خاکیه** و **حسین فلاحی** و خانم‌ها **شیوا شفیعی** و **مهشید برزونی** که تبدیل دست‌نوشته‌های بدخط ما به این کتاب خوشگل حاصل زحمات بی‌وقفه اون‌ها بوده!

✦ همکاران تألیف ما که در **ویراستاری** کتاب **سنگ تموم گذاشتن** خانم **ساعده نمازی** سر ویراستار محترم گروه معارف، آقایان **روزبه اسحاقیان**، **امیررضا عمران پور** و **محمدابراهیم مازنی** و خانم‌ها **سیده پروین حیات‌الغیب** و **سمیه رضایور** که فقط میتونیم بهشون بگیم دست مریزاد!!!

✦ همکاران واحد هنری که زحمت طراحی جلد و صفحات کتاب رو برعهده داشتن خصوصاً آقایان **محسن فرهادی**، **تایماز کویانی** و **حسین شیرمحمدی**! ✦ دوستان پرکار انتشارات در واحد فروش و انبار بالأخص مدیر محترم فروش **جناب آقای عباس گودرزی**!

سخن آخر

عنوان «دین و زندگی» و کار در فضای این درس و تنفس در **اتمسفر الهی** اون، توفیقه که نصیب ما شده و امیدواریم بتونیم کمک خوبی به شما بکنیم! اما یادتون نره که کنکور فقط به ایستگاهه و هدف نهایی چیز دیگه‌ای هست! سعی کنین با اون هدف، درس بخونین، تست بزنین، بخوابین، بیدار شین...! **اکشف** اون هدف، توی درس اول این کتاب برعهده خودتونه، ولیکن بدونین که ما تلاشمون این نیست که فقط دانش‌آموز قوی کنکوری داشته باشیم بلکه می‌خوایم **انسان‌های مقاوم** به جهت **فکری و اعتقادی** داشته باشیم که خدای مهربون به وجودتون **بیاله** که در این صورت در مسیر موفقیت قطعاً پشت و پناهتون هم خواهد بود.

از اون جایی که بر این باوریم هیچ اثری **خالی از نقص** نیست و به قول **سعدی** علیه‌الرحمه: «متکلم را تا کسی عیب نگیرد / سختش اصلاح نپذیرد» از شما همکاران فرهیخته و دانش‌آموزان عزیز تقاضا داریم که بر ما **منت** گذاشته و هر **نظر پیشنهاد** و یا **نقدی** راجع به کتابمون داشتید اون رو از طریق شماره **پیامک ۲۰۰۰۸۴۸۴** و یا از طریق **ایمیل Hashemi.hadi2000@gmail.com** برای ما ارسال کنید. ضمناً شما می‌تونید از طریق کانال **@konkoor4u** در فضای مجازی مطالب و تست‌های بیشتر رو از ما دریافت کنین.

مخلص تک‌تک عزیزان

مؤلفین کتاب

فهرست

بخش اول: تفکر و اندیشه

درس ۱: هستی بخش ۸

درس ۲: یگانه بی همتا ۲۵

درس ۳: توحید و سبک زندگی ۴۴

آزمون دروس ۱ تا ۳ ۶۱

درس ۴: فقط برای تو ۶۳

درس ۵: قدرت پرواز ۸۳

درس ۶: سنت‌های خداوند در زندگی ۱۰۴

آزمون دروس ۴ تا ۶ ۱۲۶

بخش دوم: در مسیر

درس ۷: بازگشت ۱۲۹

درس ۸: احکام الهی در زندگی امروز ۱۴۵

درس ۹: پایه‌های استوار ۱۶۳

درس ۱۰: تمدن جدید و مسئولیت ما ۱۸۴

آزمون دروس ۷ تا ۱۰ ۲۰۲

آزمون جامع سال دوازدهم ۲۰۴

پاسخ‌نامه تشریحی ۲۰۷

انسان، حیوان ناخواه در پدید آمدن و استمرار زندگی خود نیازمند خداوند است. خداوندی که به دلیل محدودیت های ذاتی خود، نمی توانیم او را آن چنان که هست درک کنیم. در این درس به طور کامل با این مفاهیم آشنا می شویم و این کار را با اعداد گرفتن از ۳ آیه قرآن، ۲ حدیث و ۴ شعر زیبا پی می گیریم.

درس در یک نگاه

تفکر و اهمیت آن

تشبیه اندیشه به بذری که در ذهن انسان جوانه می زند و در دل و قلب ریشه می دواند.

﴿أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ إِدْمَانُ التَّفَكُّرِ فِي اللَّهِ وَفِي قُدْرَتِهِ﴾

1 نیازمندی جهان به خدا در پیدایش

مقدمه اول: انسان و موجودات جهان پدیده هایی هستند که در به وجود آمدن به خودشان متکی نیستند.
مقدمه دوم: هر پدیده ای که وجودش از خودش نباشد، برای موجود شدن نیازمند به دیگری است که خودش پدیده نباشد.

استدلال

ذات نیافته از هستی، بخش / چون تواند که بود هستی بخش
خشک ابری که بود ز آب تهی / ناید از وی صفت آب دهی

نتیجه: ما و همه پدیده های جهان، در پدید آمدن و هستی یافتن به آفریننده ای نیازمندیم که خودش پدیده نباشد و سرچشمه هستی باشد. این وجود برتر و متعالی «خدا» است.

2 نیازمندی جهان به خدا در بقا

اگر خداوند نباشد، امکان هستی و بقا برای هیچ مخلوقی فراهم نیست.

رابطه خداوند با مخلوقات مانند رابطه مولد برق با جریان برق است نه مانند رابطه معمار با ساختمان و یا ساعت ساز با ساعت، چرا که معمار و ساعت ساز علت اصلی ساختمان و ساعت نیستند، بلکه وظیفه آن ها فقط جابه جایی اجزاء و قرار دادن آن ها در جای خود بوده است.

ما چو ناییم و نوا در ما ز توست / ما چو گوئیم و صدا در ما ز توست

ما همه شیران ولی شیر غلم / حمله مان از باد باشد دم به دم

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ﴾ (نیازمندی در پیدایش و بقا)

﴿يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ﴾ (نیازمندی در بقا)

آیات نیازمندی جهان به خداوند

آگاهی سرچشمه بندگی
هر چه معرفت انسان به خود و رابطه اش با خدا بیشتر شود، نیاز به او را بیشتر حس می کند و عجز و بندگی خود را بیشتر ابراز می کند.
مثال: پیامبر ﷺ با آن مقام و منزلت خود در پیشگاه الهی، عاجزانه از خداوند می خواهد که برای یک لحظه هم لطف و رحمت خاصی را از او نگیرد و او را به حال خود واگذار نکند. «اللَّهُمَّ لَا تُكَلِّسْ إِلَى نَفْسِي حَرْقَةَ عَيْنٍ أَبَدًا»

﴿اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾

امام علی علیه السلام: «مَا زَايَتْ شَيْئًا إِلَّا وَرَأَيْتَ اللَّهَ قَبْلَهُ وَبَعْدَهُ وَمَعَهُ»

تمام موجودات، وجود خود را از او می گیرند و به سبب او پیدا و آشکار می شوند و پا به عرصه هستی می گذارند.

پس تنها وجود حقیقی، خداست و هر یک از موجودات در حدّ خودشان تجلی بخش خداوند و نشانگر حکمت، قدرت، رحمت و سایر صفات الهی هستند.

هر مخلوق، آیه ای از آیات (نشانه های از نشانه های) الهی است نه توری از انوار الهی!

دلی گز معرفت نور و صفا دید / به هر چیزی که دید، اول خدا دید

به هر جا بنگرم کوه و در و دشت / نشان از قامت رعنا تو بینم

انسان بتواند با هر چیزی خدا را ببیند. (انسان در پشت پرده ظاهر و در ورای هر چیزی، خدا را ببیند.)

معرفت عمیق و والا
لازمه: پاکی و صفای قلب

ویژگی: در نگاه نخست مشکل، ولی قابل دسترس برای جوانان و نوجوانان

1 امور محدود و در محدوده شناخت ما مانند وجود و هستی و صفات و اسماء خداوند.
گیاهان، حیوانات، ستارگان و کهکشان ها و حتی کهکشان های بسیار بسیار دور

2 امور نامحدود و خارج از گنجایش ذهن انسان مانند ذات و چستی خداوند
لازمه شناخت هر چیزی احاطه و دسترسی به آن است. پس انسان نمی تواند با ذهن محدود خود، ذات نامحدود خداوند را بشناسد.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله: «تَفَكَّرُوا فِي كُلِّ شَيْءٍ وَلَا تَفَكَّرُوا فِي ذَاتِ اللَّهِ»

ناتوانی در شناخت ذات و چستی خداوند

❶ حقیقی بودن خداوند و مجازی بودن غیر او!

❷ منظور از «عَلِمَ» در شعر، «پرچم» است که مولوی انسان ها را به شیرهایی تشبیه کرده است که بر روی پرچم، نقاشی شده اند و بر اثر وزش باد تکان می خورند. (نیازمندی موجودات در افعال خود به خداوند)

ارتباطات

❶ بیت اول: مرتبط با آیه «يا ايها الناس انتم الفقراء الى الله و الله هو الغني الحميد» يسأله من في السماوات و الأرض كل يوم هو في شأن» می باشد.

❷ بیت سوم: به پدیده بودن مخلوقات و قائم به ذات بودن خداوند اشاره دارد و با آیه «يا ايها الناس انتم الفقراء الى الله و الله هو الغني الحميد» مرتبط است.

❸ بیت سوم: مرتبط با عبارت های «صدا در ما...» و «حمله مان از باد...» نیازمندی موجودات در افعال خود به خداوند و بیانگر توحید در ربوبیت است.

(سال ۱۲ درس ۲)

تدبر در قرآن

در آیات زیر تدبر کنید و به سوالات پاسخ دهید.

«يا ايها الناس انتم الفقراء الى الله و الله هو الغني الحميد» يسأله من في السماوات و الأرض كل يوم هو في شأن»

❶ چرا موجودات پیوسته از خداوند درخواست دارند؟

پاسخ چون همه موجودات برای لحظه لحظه وجود خود محتاج و نیازمند خدا هستند و اگر خداوند لحظه ای آنان را به حال خود واگذارد، همه نیست و نابود می شوند. مانند منبع نوری که اگر یک لحظه نورافشانی نکند پرتوهای نور از بین خواهند رفت.

❷ نیاز انسان به خدا شامل چه چیزهایی می شود؟

پاسخ انسان هر چه دارد از خدا دارد و تمام داشته هایش از خداست. بالاترین داشته انسان همان نعمت وجود است که خداوند به او عطا کرده است. از این رو انسان در هستی خود به خدا نیازمند است و این نیاز همواره و در هر آن است و هیچ گاه قطع یا کم نمی شود. سایر داشته های انسان که همه برآمده از نعمت وجود است نیز همه نیازمند و وابسته به لطف خداست و اگر خدا هر لحظه اراده کند می تواند آن را از انسان بگیرد، بنابراین انسان سر تا پا نیازمند خداوند است.

❸ چرا خداوند هر لحظه دست اندر کار امری است؟

پاسخ نیازهای دائمی موجودات، لطف و فیض دائمی را طلب می کند، او هر لحظه دارای فیضی جدید و مستمر برای آفریده ها است. چنین نیست که خداوند، عالم را آفریده و آن را به حال خود رها کرده باشد، بلکه همواره امور هستی را تدبیر و اداره می کند؛ بنابراین او هر لحظه دست اندر کار امری است.

آیه

(سوره فاطر آیه ۱۵)

«يا ايها الناس انتم الفقراء الى الله و الله هو الغني الحميد»

«ترجمه: ای مردم شما به خداوند نیازمند هستید و خداست که [تنها] بی نیاز ستوده است.»

موضوع اصلی نیازمندی مخلوقات به خداوند

پیامها

❶ مخاطب آیه تمامی مردم هستند، اما در این جا مردم به عنوان مصداقی از مخلوقات خداوند مدنظر هستند.

❷ هنگامی که انسان با تمام کمالات خویش برای تمایش فقر و نیازمندی در درگاه خداوند، مخاطب قرار می گیرد، به این نتیجه می رسیم که سایر موجودات که قطعاً مراتب پایین تری از کمالات را دارند، فقر و نیازمندیشان به خداوند بیشتر است. پس این آیه در مورد فقر ذاتی همه موجودات است نه فقط انسان ها ❸ نیاز ذاتی مخلوقات به خداوند هم در پیدایش و هم در بقا و همچنین در تمام افعال و کارها به خداوند ❹ فقر انسان در برابر خداوند مطلق است و هیچ گاه کم نمی شود. ❺ همه مخلوقات از جمله انسان به خداوند نیازمند هستند.

❻ «و الله هو الغني الحميد» فقط خداوند بی نیاز مطلق است و در هیچ مرحله ای از هستی اش به دیگری نیاز ندارد. ❼ بیانگر مورد ستایش بودن خداوند در عین بی نیازی است. ❽ حصرو منحصر نمودن صفت بی نیازی برای خداوند، یعنی جز او هیچ بی نیازی در جهان یافت نمی شود. ❹ عبارت «و الله هو الغني الحميد» نقش علت برای تحقق معلول «انتم الفقراء الى الله» دارد.

ارتباطات

«آیه «أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ» مرتبط با بیت «ذات نایافته از هستی، بخش / کی تواند که شود هستی بخش» و فرمایش پیامبر اکرم ﷺ است که فرمودند: «اللَّهُمَّ لَا تَكُنْ لِي إِلَى نَفْسِي طَرَفَةً عَيْنٍ أَبَدًا» است.
«عبارت «وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ» مرتبط با آیه شریفه «اللَّهُ الصَّمَدُ» است.

(سال ۱۲ درس ۲)

آیه

(سوره الرحمن آیه ۲۹)

«يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ»

«ترجمه: هر آنچه در آسمان ها و زمین است، پیوسته از او درخواست می کند، او همواره دست اندر کار امری است.»

موضوع اصلی نیازمندی مخلوقات به خداوند در بقا

پیامها

«یسأله من فی السماوات و الارض» ۱ درخواست «سؤال» دائمی و همیشگی مخلوقات از خداوند ۲ فرشتگان و موجودات آسمانی نیز همچون زمینیان، دست نیاز به سوی خدا دارند. ۳ وجود آگاهی و شعور و ادراک پنهان و مخفی در موجودات غیر از انسان «کُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ» ۴ کارهای الهی تقلیدی نیست، بلکه ابتکاری و نوآورانه است. ۵ نیاز دائمی موجودات، لطف دائمی خدا را طلب می کند. ۶ خداوند همواره امور هستی را تدبیر و اداره می کند و آن را به حال خود رها نکرده است. ۷ منظور از «یوم» در این آیه، مطلق زمان است. ۸ مقصود از آن که خداوند همواره دست اندر کار امری است، آن است که موجودات در هر لحظه برای بقا و افعال خود به او نیازمند هستند و او پیوسته به آن ها وجود می بخشد.

ارتباطات

«مرتبط با آیه «أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ» است.

«عبارت «كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ» بیانگر توحید در ربوبیت و عبارت «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» بیانگر توحید عملی است. (سال ۱۲ درس ۲ و ۳)

«عبارت «أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ» در حقیقت علت و سبب درخواست و ابراز نیاز بندگان یعنی «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» است.

آگاهی، سرچشمه بندگی

«انسان های ناآگاه به نیاز دائمی انسان به خداوند بی توجه اند؛ اما انسان های آگاه دائماً سایه لطف و رحمت خدا را احساس می کنند و خود را نیازمند عنایات پیوسته او می دانند.»

هرچه معرفت انسان به خود و رابطه اش با خدا بیشتر شود «علت»، نیاز به او را بیشتر احساس و ناتوانی و بندگی خود را بیشتر ابراز می کند. (معلول)

↑ افزایش خودشناسی ← درک بیشتر فقر و نیاز ← افزایش بندگی (عبودیت)

برای همین است که پیامبر گرامی ما با آن مقام و منزلت خود در پیشگاه الهی، عاجزانه از خداوند می خواهد که برای یک لحظه هم لطف و رحمت خاصش را از او نگیرد و او را به حال خود واگذار نکند.

حدیث

پیامبر ﷺ

«اللَّهُمَّ لَا تَكُنْ لِي إِلَى نَفْسِي طَرَفَةً عَيْنٍ أَبَدًا»

«ترجمه: خدایا هیچ گاه مرا چشم به هم زدنی به خودم وا نگذار.»

موضوع اصلی آگاهی، سرچشمه بندگی

پیامها

۱ نیازمندی مخلوقات از جمله انسان ها به خداوند در بقا ۲ افزایش خودشناسی سبب درک بیشتر فقر و نیاز به خداست. ۳ درک بیشتر نیاز به خداوند عامل افزایش عبودیت و بندگی است. ۴ پیامبر ﷺ که بیشترین خودشناسی و درک فقر خود را به خدا دارد به همین علت این درخواست را از خداوند دارد و لذا ایشان مصداق اعلای عبارت «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» می باشند.

شعر

شیخ محمود شبستری

دلی کز معرفت نور و صفا دید به هر چیزی که دید، اول خدا دید

موضوع اصلی رؤیت خدا در کل هستی به شرط معرفت

پیام‌ها

۱ انسان بر اساس معرفت عمیق و والا، با هر چیزی خدا را می‌بیند. ۲ هر چیزی در این عالم، تجلی بخش وجود خالق و نشانه‌ای از نشانه‌های الهی است.

ارتباطات

• مرتبط با شعر «به صحرا بنگرم صحرا تو بینم...» و حدیث «ما رأیت شیئاً إلا و رأیت الله...» و آیه «الله نور السماوات و الارض»

شعر

باباطاهر

به صحرا بنگرم صحرا تو بینم به دریا بنگرم دریا تو بینم

به هر جا بنگرم کوه و در و دشت نشان از قامت رعنا تو بینم

موضوع اصلی خداوند نور هستی

پیام‌ها

۱ هر یک از مخلوقات، تجلی خداوند و آیه‌ای از آیات الهی هستند. ۲ بیانگر معرفت عمیق و والا است که انسان، به واسطه آن همه موجودات را تجلی صفات الهی می‌بیند «در هر چیزی خدا را می‌بیند». ۳ لازمه این معرفت، بهره‌مندی از صفای دل و پاکی قلب است. ۴ صحرا، کوه، دشت و... آیات آفاقی «خارج از وجود انسان» هستند و درون انسان نیز آیه انفسی است.

ارتباطات

• مرتبط با آیه «الله نور السماوات و الارض» و حدیث «ما رأیت شیئاً إلا و رأیت الله قبله و بعده و معه»

(سال ۱۲ درس ۴)

• قرابت مفهومی با بیت «مهر رخسار تو می‌تابد ز ذرات جهان...»

تفکر در حدیث:

امام علی علیه السلام می‌فرماید: «ما رأیت شیئاً إلا و رأیت الله قبله و بعده و معه» هیچ چیزی را ندیدم مگر این که خداوند را قبل و بعد و با آن دیدم.

مقصود امام علی علیه السلام از این که می‌فرماید، قبل و بعد و همراه هر چیزی خدا را دیدم چیست؟

پاسخ مقصود ایشان از عبارت «رأیت الله قبله» یعنی: وقتی انسان‌ها به اشیای بی‌ارمون خود می‌نگرند درمی‌یابند که همه این اشیا پدیده‌هایی هستند که قبلاً نبوده‌اند؛ پس حتماً علتی آن‌ها را به وجود آورده است. پس به خالق آن پی می‌برند. اشاره به «معه» این تعبیر را دارد که آن حضرت وقتی می‌نگرند که این شیء سر تا سر نیاز و فقیر، در حال حاضر وجود دارد، پس در می‌یابند که بقای آن مرهون خداست. ایشان وقتی می‌بینند که این شیء «بعده» بعد از مدتی از بین رفت، می‌دانند که تنها خداست که خالق موت و حیات است. پس در فنای شیء نیز باز خدا را مشاهده می‌کنند.

حدیث

علی علیه السلام

«ما رأیت شیئاً إلا و رأیت الله قبله و بعده و معه»

• ترجمه: هیچ چیزی را ندیدم مگر این که خداوند را قبل و بعد و با آن دیدم.

موضوع اصلی تجلی خداوند در تمامی مخلوقات هستی

پیام‌ها

۱ خداوند در تمامی موجودات جهان متجلی است و به وضوح قابل مشاهده است. ۲ معرفت عمیق و برتر که همان مشاهده خداوند در ورای همه موجودات است. ۳ خداوند بی پایان بر تمام جهان احاطه دارد و در همه جا حضور دارد و این حضور چنان نزدیک است که جدا نگاری مخلوقات از خدا امری ناممکن است.

پرسش‌های چهارگزینه‌ای

تست‌های تالیفی

۲۰۴. بیت زیبای «بر آستان جانان گرسر توان نهادن / گلبانگ سربلندی بر آسمان توان زد» مهر تأییدی بر حقانیت کدام آیه شریفه زیر است؟

- ۱) «قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ»
- ۲) «أَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ لَا يَمْلِكُونَ لِأَنْفُسِهِمْ نَفْعًا»
- ۳) «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَأَعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ»
- ۴) «قُلْ أَغْيَبَ اللَّهُ آبِغِي رَبِّي وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ»

۲۰۵. کدام یک از گزینه‌های زیر درباره زندگی توحیدی درست می‌باشد؟

- ۱) زندگی توحیدی ریشه در جهان بینی توحیدی دارد.
- ۲) زندگی توحیدی مولد یک جهان بینی توحیدی است.
- ۳) زندگی توحیدی علت دستیابی به جهان بینی توحیدی است.
- ۴) زندگی توحیدی پایه و اساس بنای جهان بینی توحیدی است.

۲۰۶. کدام گزینه، مهم‌ترین عامل نقش‌آفرینی در تعیین اهداف زندگی می‌باشد؟

- ۱) افکار و اعتقادات که سبک زندگی، ریشه آن به حساب می‌آید.
- ۲) افکار و اعتقادات که سبک زندگی، میوه آن به شمار می‌رود.
- ۳) رفتار و سلیق که سبک زندگی، ریشه آن به حساب می‌آید.
- ۴) رفتار و سلیق که سبک زندگی، میوه آن به شمار می‌رود.

۲۰۷. اگر بگوییم: «پذیرش کسب علم به عنوان شاه‌راه وصول به سعادت منجر به صرف عمر در مسیر کسب دانش می‌شود»، کدام حقیقت را تأیید کرده‌ایم؟

- ۱) جهان بینی هر کس، ریشه در سبک و شیوه انتخابی او در زندگی دارد.
- ۲) انتخاب سبک و شیوه زندگی باید بر اساس عقل و به دور از احساسات باشد.
- ۳) هر فردی متناسب با اعتقادات خویش مسیر زندگی خود را انتخاب می‌کند.
- ۴) رفتار انسان مهم‌ترین عامل در تعیین سبک زندگی اوست.

۲۰۸. هر فردی متناسب با _____ مسیر زندگی خود را انتخاب کرده و بر همان اساس _____.

- ۱) اعتقادات خویش - می‌اندیشد (۲) سبک زندگی خویش - می‌اندیشد (۳) اعتقادات خویش - رفتار می‌کند (۴) سبک زندگی خویش - رفتار می‌کند

۲۰۹. انسانی که خداوند یگانه را خالق هستی بداند و ایمان داشته باشد که او _____ همان است در ادامه به _____ نیز دست خواهد یافت.

- ۱) سرپرست - زندگی توحیدی (۲) پروردگار - بینش توحیدی (۳) سرپرست - بینش توحیدی (۴) پروردگار - زندگی توحیدی

۲۱۰. خداوند در آیه «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَأَعْبُدُوهُ...» عبودیت را متوقف بر چه باوری بیان کرده است و «صراط مستقیم» بر طبق این آیه، تجلی کدام مورد است؟

- ۱) قبول خدا به عنوان مدیر عالم - خدا را به یگانگی مورد پرستش قرار دادن (۲) پرستش خدا به عنوان سرپرست عالم - خدا را در ربوبیت عالم یگانه دانستن
- ۳) قبول خدا به عنوان سرپرست عالم - خدا را در ربوبیت عالم یگانه دانستن (۴) پرستش خدا به عنوان مدیر عالم - خدا را به یگانگی مورد پرستش قرار دادن

۲۱۱. جعفرین ابی طالب در حضور نجاشی، چه چیزی را ملاک پذیرش پیامبر خدا ﷺ معرفی کرد؟

- ۱) توصیفات پیامبران پیشین از پیامبر اکرم ﷺ که خاتم پیامبران می‌باشد، (۲) شناخت خانواده ایشان و ایمان به صداقت و امانت‌داری پیامبر ﷺ
- ۳) انس با آموزه‌هایی که به همراه آورده و درک حقانیت آن معارف (۴) رویگردانی از سنت‌های غلط گذشته و انتظار پیام‌آور با معارف اخلاقی

۲۱۲. در آیه «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَأَعْبُدُوهُ...» امر به چه موضوعی به چشم می‌خورد و خلاصه بندگی خدا در کدام گزینه آمده است؟

- ۱) پذیرش خدا به عنوان مدیر عالم - قرار دادن جهت زندگی به سوی حق تعالی
- ۲) پذیرش خدا به عنوان مدیر عالم - اعتقاد به این‌که تدبیر عالم به دست خداست.
- ۳) خدا را به یگانگی عبادت کردن - قرار دادن جهت زندگی به سوی حق تعالی
- ۴) خدا را به یگانگی عبادت کردن - اعتقاد به این‌که تدبیر عالم به دست خداست.

۲۱۳. جهت خدایی پیدا کردن زندگی انسان به معنای کدام جنبه از توحید است و کدام گزینه درباره آن به درستی مطرح شده است؟

- ۱) توحید عملی - میزان تحقق آن در زندگی، به شدت و ضعف ایمان بستگی دارد.
- ۲) توحید ربوبی - میزان تحقق آن در زندگی، به شدت و ضعف ایمان بستگی دارد.
- ۳) توحید عملی - تا وقتی به‌طور عملی محقق نشود، ایمان هم تحقق نمی‌یابد.
- ۴) توحید ربوبی - تا وقتی به‌طور عملی محقق نشود، ایمان هم تحقق نمی‌یابد.

۲۱۴. ابتدا و انتهای بیان نورانی امام علی (ع) در یادآوری مسئولیت مؤمنان نسبت به دیگران، به چه مسائلی اختصاص یافته است؟

- ۱) خدمت نسبت به ایشان - اطاعت خدا و پرهیز از عصیان او (۲) تقوای الهی نسبت به ایشان - اطاعت خدا و پرهیز از عصیان او
- ۳) خدمت نسبت به ایشان - توجه به امانت‌هایی که خدا به ما سپرده (۴) تقوای الهی نسبت به ایشان - توجه به امانت‌هایی که خدا به ما سپرده

۲۱۵. حدیث «تقوای الهی را پیشه کنید؛ هم در مورد بندگان خدا، هم شهرها و آبادی‌ها...» مربوط به کدام بُعد توحید بوده و کدام آیه قرآن شاهد مثال آن است؟

- ۱) توحید عملی در بُعد فردی - «أَرَأَيْتَ مَنْ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ أَفَأَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكَيْلًا»
- ۲) توحید عملی در بُعد اجتماعی - «أَرَأَيْتَ مَنْ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ أَفَأَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكَيْلًا»
- ۳) توحید عملی در بُعد فردی - «قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَخْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ»
- ۴) توحید عملی در بُعد اجتماعی - «قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَخْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ»

۲۴۹ مقصود از عبارت «تَلْقُونَ إِلَيْهِمْ بِالْمَوَدَّةِ» در آیه «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوِّكُمْ أَوْلِيَاءَ...»، چیست؟

- ۱) لازمه تلاش برای همسو کردن مخالفان با دین
- ۲) ضرورت مودت مؤمنان با هم در برابر دشمنان
- ۳) تهی از رابطه دوستی مؤمنان یا دشمنان
- ۴) مودت نسبت به مستضعفان و نه ظالمان

۲۵۰ مولی الموحدين امام علی (ع) پس از بیان حقوق مردم، چهارپایان و سرزمین‌ها، چه فرمانی به مؤمنان همه زمان‌ها می‌دهد و این فرمان در راستای کدام یک از ابعاد توحید عملی است؟

- ۱) توفیق بطلبید تا آن‌گونه باشید که خدا دوست دارد - فردی
- ۲) خدا را اطاعت کنید و از عصیان او بپرهیزید - فردی
- ۳) خدا را اطاعت کنید و از عصیان او بپرهیزید - اجتماعی
- ۴) توفیق بطلبید تا آن‌گونه باشید که خدا دوست دارد - اجتماعی

۲۵۱ این‌که یافتن معبود در فطرت هر انسانی وجود دارد، ولیکن انسان در یافتن مصداق و حق گرفتار اشتباه می‌شود، پیام برداشت شده از کدام آیه شریفه است؟

- ۱) «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ» ۲) «أَفَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ» ۳) «لَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ» ۴) «أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا كَخَلْقِهِ»

۲۵۲ از دقت نظر فراوان در زندگی انسان عصر حاضر، کدام واقعیت حاصل می‌شود و یکی از پیامدهای طبیعی انسان محوری در مالکیت، ولایت و ربوبیت چیست؟

- ۱) با وجود پیشرفت‌های صنعتی، بشر در مسیر پیشرفت می‌باشد و کمتر کسی گرفتار شرک است. - اختلاف طبقه فقیر و ثروتمند
- ۲) با وجود پیشرفت‌های صنعتی، بشر در مسیر پیشرفت می‌باشد و کمتر کسی گرفتار شرک است. - تخریب محیط زیست
- ۳) با توجه به فناوری پیشرفته امروزی، بت پرستی در جوامع کمتر وجود دارد، اما شرکی پیچیده‌تر به چشم می‌خورد. - اختلاف طبقه فقیر و ثروتمند
- ۴) با توجه به فناوری پیشرفته امروزی، بت پرستی در جوامع کمتر وجود دارد، اما شرکی پیچیده‌تر به چشم می‌خورد. - تخریب محیط زیست

۲۵۳ مسبب گرفتاری جامعه به تفرقه و تضاد فراگیر و نابودی امکان رشد و تعالی کدام است و چه حکومتی گریبان‌گیر این جامعه خواهد شد؟ (کانون فرهنگی آموزش)

- ۱) دنبال کردن خواسته‌ها و تمایلات دنیوی خود از سوی افراد جامعه - قدرت روزافزون انسان‌های ستمگر
- ۲) دنبال کردن خواسته‌ها و تمایلات دنیوی خود از سوی افراد جامعه - قدرتی که هر روز رنگ عوض می‌کند و انسان را به بردگی جدید می‌کشاند.
- ۳) تسلیم بودن در برابر امیال نفسانی و فرمان‌پذیری از طاغوت - قدرت روزافزون انسان‌های ستمگر
- ۴) تسلیم بودن در برابر امیال نفسانی و فرمان‌پذیری از طاغوت - قدرتی که هر روز رنگ عوض می‌کند و انسان را به بردگی جدید می‌کشاند.

۲۵۴ مفهوم مستنبط از آیه قرآنی «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوِّكُمْ أَوْلِيَاءَ تَلْقَوْنَ إِلَيْهِمْ بِالْمَوَدَّةِ...» کدام است؟ (کانون فرهنگی آموزش)

- ۱) ایمان بعضی‌ها سطحی است و حوادث مختلف آن را تغییر می‌دهد. ۲) زبانی آشکار مسمول کسانی است که از راه خدا بازگشت می‌کنند.
- ۳) بعضی از مردم که ظاهراً ایمان دارند، در متن دین قرار ندارند. ۴) ابراز دوستی با دشمنان، جرأت آنان را در مقابل مؤمنان بیشتر می‌کند.

۲۵۵ چه کسانی شامل تعبیر قرآنی «ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ» می‌شوند و چرا نباید دشمنان خداوند را به دوستی گرفت و با آنان مهربانی کرد؟

- ۱) «وَمِنَ النَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِن دُونِ اللَّهِ إِندَادًا» - «ان اصابته فتنة انقلب على وجه»
- ۲) «وَمِنَ النَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِن دُونِ اللَّهِ إِندَادًا» - «وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ»
- ۳) «وَمِنَ النَّاسِ مَن يَغْبِطُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ» - «وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ»
- ۴) «وَمِنَ النَّاسِ مَن يَغْبِطُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ» - «ان اصابته فتنة انقلب على وجه»

۲۵۶ عبارت شریفه «تَلْقَوْنَ إِلَيْهِمُ الْمَوَدَّةَ وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ» خطاب به چه کسانی است؟ (کانون فرهنگی آموزش)

- ۱) «وَمِنَ النَّاسِ مَن يَغْبِطُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَأَنَّ بِهِ» ۲) «الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوِّكُمْ أَوْلِيَاءَ»
- ۳) «خسر الدنيا والآخرة ذلك هو الخسران المبين» ۴) «أَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ أَفَأَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكِيلًا»

۲۵۷ پیام مستنبط از آیه شریفه «وَمِنَ النَّاسِ مَن يَغْبِطُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَأَنَّ بِهِ وَإِنْ أَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ انْقَلَبَ عَلَى وَجْهِهِ...» کدام یک می‌باشد؟ (کانون فرهنگی آموزش)

- ۱) افراد سست‌ایمان در صورتی خدا را می‌پرستند که خیر دنیا برایشان باشد.
- ۲) افراد صالح در امتحان‌های الهی دست از پرستش خدا برنمی‌دارند.
- ۳) افراد سرگردان که تکیه‌گاهی ندارند و هر دم رویه سویی دارند، منحصرأ در آخرت زیان می‌بینند.
- ۴) افراد غیر صالح تنها حرف مشرکان را گوش می‌دهند و به خیر آنان اطمینان دارند.

۲۵۸ بنا بر آیات قرآن کریم، ایمان به ربوبیت الهی کدام نتیجه را به دنبال دارد و رویگردانی از خداوند در برابر ابتلائات زندگی، با چه تعبیری بیان شده است؟ (کانون فرهنگی آموزش)

- ۱) «فَاعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ» - «ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ»
- ۲) «فَاعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ» - «قَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ»
- ۳) «مَنْ يَغْبِطُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ» - «قَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ»
- ۴) «مَنْ يَغْبِطُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ» - «ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ»

تست‌های یک گام فراتر

۲۵۹ اگر مفاهیم آیه شریفه «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ» را نصب‌العین خویش قرار دهیم، به صدق کدام یک از گزینه‌های زیر اعتراف خواهیم کرد؟

- ۱) سبک تفکر و اندیشه عبادی انسان، برآمده از سبک زندگی ربوبی او به شمار می‌رود.
- ۲) کسی که در مقام نظر، خدا را رب عالم بداند، در مقام عمل نیز بندگی او را خواهد کرد.
- ۳) استحکام اعتقادات انسان در طول مسیر زندگی مستلزم تحکم عبادی او در این مسیر است.
- ۴) باور به این‌که خدای متعال مدبر یگانه عالم است، به قوت یافتن توحید نظری می‌انجامد.

(انسانی ۹۸)

۲۸۱. دور شدن مردم یک جامعه از توحید، کدام پیامد را به دنبال خواهد داشت و این پیامد ناشی از چیست؟

- ۱) حاکمیت طاغوت و دستورهای او - ثمرات بُعد اجتماعی توحید عملی
- ۲) حاکمیت طاغوت و دستورهای او - رابطه متقابل توحید فردی و اجتماعی
- ۳) قرار گرفتن انسان تحت سلطه تمایلات دنیوی - ثمرات بُعد اجتماعی توحید عملی
- ۴) قرار گرفتن انسان تحت سلطه تمایلات دنیوی - رابطه متقابل توحید فردی و اجتماعی

(هنر ۹۸)

۲۸۲. فهمیدن عبارت شریف «يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ» ما را به مفهوم کدام آیه، راهنمایی می‌کند؟

- ۱) «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ»
- ۲) «قُلْ أَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ»
- ۳) «وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَتَّبِعُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ»
- ۴) «قُلْ أَغَيْرَ اللَّهِ أُبْغِي رَبًّا وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ»

۲۸۳. هرگاه بخواهیم با استمداد از قرآن مجید، ارتباط بین توحید در ربوبیت و توحید در عبادت را ترسیم کنیم، پیام کدام آیه ما را به مقصود می‌رساند؟ (هنر ۹۸)

- ۱) «وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَهًا وَاحِدًا لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ»
- ۲) «اتَّخَذُوا أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ اللَّهِ»
- ۳) «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ»
- ۴) «أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَحْرُثُونَ أَنْتُمْ تَزْرَعُونَهُ أَمْ نَحْنُ الزَّارِعُونَ»

(زبان ۹۸)

۲۸۴. در جهان امروز، ادعای طاغوت برای ترویج شرک پیچیده در میان جوامع کدام است؟

- ۱) تبلیغات مستکبران که خود را مالک و پرورش دهنده حقیقی جهان می‌دانند درحالی که «و من عمی فعلیها» را نمی‌دانند.
- ۲) نظرات بت پرستان که خود را «اکبر من نعهمما» می‌پنداشتند و مردم را به سوی خود می‌خواندند.
- ۳) آنان که «ان الله ليس بظلام للعبيد» را فراموش کرده‌اند و به همراه کردن مردم مشغول شده‌اند.
- ۴) سخن فرعون که می‌گفت «انا ربکم الاعلی» و به رأی مالک حقیقی جهان توجهی نداشت.

(ریاض ۹۸ - نظام قدیم)

۲۸۵. لازمه ساماندهی کشش‌ها و تمایلات بر محور اطاعت از خداوند چیست؟

- ۱) یکپارچه شدن جامعه و نظام اجتماعی که در جهت اطاعت همه جانبه از خداست.
- ۲) سر باز زدن از پذیرش فرمان طاغوت‌ها و ستمگران و ظالمان برای اجرای حدود الهی
- ۳) حاکم کردن فرمان الهی به جای خواست‌ها و تمایلات در روابط فرهنگی و اجتماعی
- ۴) پذیرش خداوند به عنوان صاحب اختیاری که تدبیر همه امور هستی به دست اوست.

(تجرب ۹۷ با کمی تغییر)

۲۸۶. اگر هر یک از افراد جامعه فعالیت‌های خود را در جهت منافع طاغوت قرار دهند، دچار چه نوع شرکی شده‌اند؟

- ۱) ربوبی در بُعد فردی
- ۲) عبادی در بُعد فردی
- ۳) عبادی در بُعد اجتماعی
- ۴) ربوبی در بُعد اجتماعی

(زبان ۹۶ با تغییر)

۲۸۷. چرا پذیرش بندگی خداوند تنها راه راست و صحیح در زندگی انسان‌ها است؟

- ۱) «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ»
- ۲) «أَفَأَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكَيْلًا»
- ۳) «اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ»
- ۴) «وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ»

(ریاض ۹۴)

۲۸۸. از آیه شریفه «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ» کدام مطلب مفهوم می‌گردد؟

- ۱) با آگاهی از این که خدا تنها مالک و پشتیبان جهان است درمی‌یابیم که اداره‌کننده جهان هستی اوست.
- ۲) آگاهی به این که «خداوند پروردگار من و پروردگار شماست» باعث می‌شود انسان در صراط مستقیم قرار بگیرد.
- ۳) لازمه توحید در عبادت، اطاعت از حکم و فرمان الهی از طریق رسول خدا و جانشینان آن حضرت می‌باشد.
- ۴) با اعتقاد به این که «خدا تنها اداره‌کننده جهان است» درمی‌یابیم که تنها وجود شایسته پرستش، خداست.

۲۸۹. اگر بگوییم: «فقط باید تسلیم فرمان خداوند باشیم و کارهای خود را به قصد اطاعت از او و برای کسب رضایت او انجام دهیم» کدام بُعد از ابعاد توحید

(تجرب ۹۴ با تغییر)

را ترسیم کرده‌ایم و پیام کدام عبارت، بیانگر آن است؟

- ۱) عبادت - «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ»
- ۲) ربوبیت - «فَاعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ»
- ۳) ربوبیت - «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ»
- ۴) عبادت - «فَاعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ»

۲۹۰. سرسپردگی در برابر پیامبر و جانشینان منصوص الهی او، بُعدی از ابعاد توحید در _____ است و عبارت «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ» بیانگر توحید در _____

(هنر ۹۳ با تغییر)

می‌باشد.

- ۱) عبادت - ربوبیت
- ۲) عبادت - مالکیت
- ۳) ولایت - مالکیت
- ۴) ولایت - ربوبیت

۲۹۱. اگر از ما بپرسند: «تسلیم در برابر خداوند، مربوط به کدام قسم از توحید است؟»، می‌گوییم: مربوط به توحید در _____ است که پیام آیه شریفه _____

(ریاض ۹۳ با تغییر)

بیانگر آن می‌باشد.

- ۱) ولایت - «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ»
- ۲) عبادت - «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ»
- ۳) ولایت - «وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَتَّبِعُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ»
- ۴) عبادت - «وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَتَّبِعُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ»

(خارج ۹۱ با تغییر)

۲۹۲. از دقت در کدام آیه «نتیجه توحید در عقیده و نظر» که نفی اطاعت از غیر خداوند است، به دست می‌آید؟

- ۱) «يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ»
- ۲) «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ»
- ۳) «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ»
- ۴) «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ»

آزمون دروس آتات ۳

۲۰۶. درخواست پیوسته و لاینقطع مخلوقات از خداوند متعال، ضرورت کدام صفت را در خداوند ایجاد می‌کند و ثمره درک این درخواست و نیاز کدام است؟

- (۱) «وَلِلَّهِ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ» - افزایش خودشناسی
(۲) «وَلِلَّهِ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ» - افزایش عبودیت
(۳) «كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ» - افزایش عبودیت
(۴) «كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ» - افزایش خودشناسی

۲۰۷. آن جا که امیر مؤمنان در بیان ویژگی‌های موحدان حقیقی، آنان را در قبال سرزمین‌ها و چهارپایان نیز مسئول می‌داند، سخن خود را با چه استدلالی خاتمه می‌دهد؟

- (۱) بهترین توشه برای ابدیت، تقواست.
(۲) خدا را اطاعت کنید و از عصیان او بپرهیزید.
(۳) در مورد بندگان خدا نیز تقوی الهی پیشه کنید.
(۴) انسان در برابر همه مخلوقات مسئولیت دارد.

۲۰۸. مولی الموحدين علی بن ابی طالب، در مناجات با ذات اقدس الهی، چه چیزی را مایه افتخار خود می‌داند و سرمنشأ این مرتبه از یگانگی خداوند در کدام آیه موکد واقع شده است؟

- (۱) «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ» - «وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا»
(۲) «فَاعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ» - «وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا»
(۳) «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ» - «وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ»
(۴) «فَاعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ» - «وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ»

۲۰۹. کدام عبارت شریفه، بر کلام نورانی پیامبر ﷺ، «أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ إِدْمَانُ التَّفَكُّرِ فِي اللَّهِ وَفِي قَدْرَتِهِ، تَخْصِيصُ زَدِهِ اسْت»

- (۱) «كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ»
(۲) «مَا رَأَيْتُ شَيْئًا إِلَّا وَرَأَيْتُ اللَّهَ قَبْلَهُ وَبَعْدَهُ وَمَعَهُ»
(۳) «تَفَكَّرُوا فِي كُلِّ شَيْءٍ وَلَا تَفَكَّرُوا فِي ذَاتِ اللَّهِ»
(۴) «يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ»

۲۱۰. خطاب «لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوِّكُمْ أَوْلِيَاءَ» هشدار به کدام گروه از افراد است و علت این تحذیر قرآنی چیست؟

- (۱) مؤمنان - «تَلْقَوْنَ آلِهِمْ بِالْمُؤَدَّةِ»
(۲) مسلمانان - «تَلْقَوْنَ آلِهِمْ بِالْمُؤَدَّةِ»
(۳) مسلمانان - «قَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ»
(۴) مؤمنان - «قَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ»

۲۱۱. علت وحدانیت خداوند در خالقیت، از دقت در کدام صفت باری تعالی مفهوم می‌گردد؟

- (۱) «مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا»
(۲) «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ»
(۳) «إِنَّتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ»
(۴) «لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ»

۲۱۲. اعتقاد به الزام وجود همکار در آفرینش جهان، کدام نتیجه را در پی دارد و کدام عبارت شریفه ترسیم‌کننده مردودیت آن است؟

- (۱) نقص خالق - «فَتَشَابَهُ الْخَلْقِ عَلَيْهِمْ»
(۲) نقص خلقت - «فَتَشَابَهُ الْخَلْقِ عَلَيْهِمْ»
(۳) نقص خلقت - «قُلْ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ»
(۴) نقص خالق - «قُلْ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ»

۲۱۳. از دقت در آیه «يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ» کدام مفهوم مستفاد می‌گردد؟

- (۱) تمام واسطه‌ها و اسباب و علل، برای تأثیرگذاری به خداوند محتاج‌اند.
(۲) عموم مخلوقات، در فطرت خود نیاز به خداوند را می‌یابند و حضورش را درک می‌کنند.
(۳) فقر ذاتی موجودات از جمله انسان، زمینه‌ساز ستایش خداوند به عنوان غنی و بی‌نیاز است.
(۴) انحصار نیازمندی پدیده‌ها به خداوند در پیدایش، محکوم به صحت می‌باشد.

۲۱۴. آیه «إِنْ أَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ انْقَلَبْ عَلَى وَجْهِهِ» به ترتیب حاوی کدام مفاهیم است؟

- (۱) توحید در ربوبیت - شرک در ربوبیت
(۲) توحید عملی - شرک عملی
(۳) توحید عملی - شرک در ربوبیت
(۴) توحید در ربوبیت - شرک عملی

۲۱۵. اگر گفته شود «عالم محضر خداست و آدمی بر اساس فطرت خویش او را می‌یابد»، بر مفهوم کدام بیت تأکید کرده‌ایم؟

- (۱) ما همه شیران ولی شیر علم
(۲) ذات نایافته از هستی، بخش
(۳) ما عدم‌هاییم و هستی‌های ما
(۴) دلی کز معرفت نور و صفا دید
حمله‌مان از باد باشد دم به دم
چون تواند که بود هستی‌بخش
تو وجود مطلقى، فانی نما
به هر چیزی که دید اول خدا دید

حدیث

پیامبر اکرم ﷺ

«ترجمه: راهیابی شرک به دل انسان از راه رفتن مورچه‌ای سیاه در شب تاریک بر تخته سنگی سیاه پنهان تر است.»

موضوع اصلی

هشدار نسبت به راهیابی مخفیانه و نامرئی شرک به دل انسان

پیام‌ها

۱ قبول ایمان کافی نیست، نگه داشتن و حفظ ایمان مهم است. ۲ شرک به صورت کاملاً نامرئی و تدریجی در دل فرد مؤمن نفوذ می‌کند. ۳ لزوم مراقبت از دل در برابر آفت شرک

ارتباطات

(سال ۱۲ درس ۴)

هم مفهوم با بیت «پاسبان حرم دل شده‌ام شب همه شب / تا در این پرده جز اندیشه او نگذارم»

پس باید ببینیم چگونه می‌توان از حریم اندیشه و دل پاسبانی کرد تا آفت شرک به آن راه نیابد و عمل ما خالص برای خداوند انجام شود.

شعر

حافظ

پاسبان حرم دل شده‌ام شب همه شب / تا در این پرده جز اندیشه او نگذارم

موضوع اصلی

ضرورت پاسبانی از حریم دل در برابر آفت شرک

پیام‌ها

۱ قبول ایمان کافی نیست، نگه داشتن و حفظ ایمان مهم است. ۲ هشدار نسبت به راهیابی مخفیانه و نامرئی شرک به دل انسان ۳ شرک به صورت کاملاً نامرئی و تدریجی در دل فرد مؤمن نفوذ می‌کند.

ارتباطات

(سال ۱۲ درس ۴)

هم مفهوم با حدیث پیامبر اکرم ﷺ: «راهیابی شرک به دل انسان از راه رفتن مورچه‌ای سیاه در شب تاریک بر تخته سنگی سیاه پنهان تر است.»

اخلاص در بندگی

«اخلاص به معنی خالص کردن و پاک کردن یک چیز از غیر آن است.»

این کلمه در کاربرد دینی بدین معناست که شخص عملش را فقط برای رضای خداوند و همان‌گونه که او دستور داده است، انجام دهد.

— در اسلام اخلاص شرط قبولی تمامی اعمالی است که فرد به درگاه خداوند عرضه می‌دارد.

— اخلاص مانند دوست داشتن، شجاعت، سخاوت و هر عمل قلبی دیگر، درجات و مراتبی دارد.

— همان‌گونه که در ارزش‌گذاری طلا، عیار یا درصد خلوص آن اهمیت دارد، اعمال انسان نیز هر چه با اخلاص بیشتری همراه باشد، ارزش بیشتری دارد.

— مهم این است که انسان تلاش کند تا عمل خود را روز به روز برای خداوند خالص‌تر گرداند.

— بر همین اساس پیامبر اکرم ﷺ می‌فرماید:

حدیث

پیامبر اکرم ﷺ

«مؤمنان، با توجه به مراتب اخلاصشان، بر یکدیگر برتری پیدا می‌کنند.»

موضوع اصلی

اخلاص، معیار درجه بندی انسان‌ها

پیام‌ها

۱ ایمان دارای درجاتی است. ۲ برخی از مؤمنان بر دیگران برترند که ملاک آن میزان اخلاص آن‌هاست. ۳ میزان اخلاص، علت است و برتری ایمان معلول آن است.

حدیث

امام علی علیه السلام

«فَاعِلُ الْخَيْرِ، خَيْرٌ مِنْهُ؛ وَ فَاعِلُ الشَّرِّ، شَرٌّ مِنْهُ»

ترجمه: انجام دهنده کار نیک، از آن کار بهتر است و انجام دهنده کار شر از آن شر بدتر است.

موضوع اصلی

اخلاص در بندگی

پیام‌ها

۱ منظور از «فَاعِلُ الْخَيْرِ» و «فَاعِلُ الشَّرِّ»، نیت فرد انجام دهنده کار یعنی حُسن فاعلی است و منظور از «مِنْهُ» خود کار یعنی حُسن فعلی است.
 ۲ رجحان و برتری نیت و هدف عمل نسبت به شکل انجام عمل ۱ برتری و تقدّم حُسن فاعلی بر حُسن فعلی ۱ از آن جا که هر کار خیری برآمده از اندیشه و باور قلبی خالصانه فاعل آن است، پس می‌توان گفت که در حقیقت این نیت خالصانه فرد است که به کارش ارزش داده است، پس جایگاه خود فرد نیکوکار از عملش برتر است. ۳ در نقطه مقابل، از آن جا که عمل شر برآمده از نیت ناسالم و افکار و باورهای غیر خدایی فرد است، پس فرد شرور بدتر و پست‌تر از عملش است. ۴ عمل بدون نیت، تنها جسم و کالبدی بی جان است، چراکه نیت به منزله روح عمل است.

ارتباطات

هم مفهوم با احادیث «نِيَّةُ الْمُؤْمِنِ خَيْرٌ مِنْ عَمَلِهِ» و «إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ»

(سال ۱۲ درس ۴)

انسان مؤمن علاوه بر این که می‌کوشد نیت خود را خالص کند و عمل را به خاطر خدا انجام دهد، تلاش می‌کند عمل را به همان صورت که خداوند دستور داده است انجام دهد.

۱ یعنی عمل را از جهت کمیت، کیفیت، زمان، مکان و شیوه، همان طوری انجام دهد که خداوند می‌خواهد.

۲ مثلاً اگر خداوند امر فرموده که نماز صبح در دو رکعت و با یک رکوع و دو سجده در هر رکعت و قبل از طلوع آفتاب انجام شود، انسان مؤمن نیز تلاش می‌کند نماز خود را به همین صورت انجام دهد تا صحیح و درست باشد.

۳ پس در هر عملی باید دو «حُسن» موجود باشد:

۱ حُسن فاعلی: بدین معناست که انجام دهنده کار، دارای نیت الهی باشد.

۲ حُسن فعلی: بدین معناست که کار به درستی و به همان صورت که خداوند فرمان داده است، انجام شود.

تطبیق:

با توجه به تعریف بالا از حُسن فاعلی و حُسن فعلی، موارد زیر را بررسی کنید:

۱ آیا ممکن است عملی دارای حُسن فعلی باشد، اما حُسن فاعلی نداشته باشد؟ و یا برعکس، حُسن فعلی نداشته باشد، ولی دارای حُسن فاعلی باشد؟ مثال بزنید.

پاسخ: بله؛ اعمالی هستند که حُسن فعلی دارند، مثلاً فردی که مدرسه‌ای می‌سازد، عملش حُسن فعلی دارد، اما ممکن است همین عمل حُسن فاعلی نداشته باشد. یعنی فرد این کار را برای خودنمایی و شهرت انجام داده باشد؛ پس ساخت مدرسه اگرچه حُسن فعلی دارد، اما حُسن فاعلی ندارد. از سوی دیگر ممکن است عملی حُسن فاعلی داشته باشد، اما حُسن فعلی نداشته باشد، مثلاً کسی برای رضای خدا می‌خواهد بین دو نفر که اختلاف پیدا کرده و سر مسئله‌ای دعوا دارند، داوری کند، اما به دلیل جهل و ناآگاهی در داوری و قضاوت خود به خطا می‌رود و فرد بی‌گناه را گنهکار معرفی می‌کند.

۲ اگر فردی تنها برای لاغر شدن و یا سلامت جسم روزه بگیرد روزه‌اش درست است؟

پاسخ: خیر، در انجام اعمال عبادی حتماً باید آن کار را به نیت قرب الهی و عمل به دستور خداوند انجام دهیم. اگر کسی فقط به نیت سلامتی روزه بگیرد، روزه‌اش باطل است، زیرا حُسن فاعلی ندارد.

انسان مؤمن روزه را برای عمل به فرمان خدا می‌گیرد و البته می‌داند که روزه برای سلامتی‌اش مفید است، اما نیت وی از روزه کسب سلامتی نیست، بلکه اطاعت از فرمان خداست.

از این رو، مثلاً اگر کسی از ترس پدر و مادرش نماز بخواند، نمازش باطل است، چون حُسن فاعلی ندارد، این مسئله شامل همه فرامین و دستورات الهی نیز می‌شود.

۳ اگر کسی به نیت شرکت در نماز جماعت مسجد از منزل بیرون آید و به دلیل مانعی نتواند به مسجد برسد، آیا نزد خدا پاداش دارد؟ به چه دلیل؟ در این کار کدام یک از اقسام حُسن وجود دارد؟

پاسخ: بله، قطعاً پاداشی که او می‌برد به اندازه پاداش حضور وی در نماز جماعت است، زیرا که وی نیت حضور در نماز جماعت را داشته و از آن جا که طبق فرموده پیامبر، نیت مؤمن از عمل او برتر است، پس او به دلیل نیتی که داشته، پاداش نماز جماعت را برده است، در این کار حُسن فاعلی وجود دارد.

(سال ۱۱ درس ۲)

یکی از ویژگی‌های پیامبران عصمت از گناه و اشتباه است. **(فاستعصم)**

(سال ۱۲ درس ۲)

عبارت «رب» بیانگر توحید در ربوبیت

درخواست نامشروع زلیخا از حضرت یوسف علیه السلام که از گناهان کبیره می‌باشد که در آیه **«و لا تقربوا الزنی انه کان فاحشه و ساء سیلاً»** از آن نهی شده است. (سال ۱۲ درس ۸)

«شیطان امروزه نیز، از همان نوع دامی که برای کشاندن حضرت یوسف علیه السلام به گناه و فساد گسترده بود، به صورت‌های گوناگون برای انسان‌ها پهن کرده است **(علت)** تا هوس‌ها و لذت‌های زودگذر آن‌ها را تحریک کند و به گناه بکشاند و آنان را از بهشت جاویدان محروم سازد. **(معلول)**

فیلم‌ها، وبگاه‌ها، شبکه‌های ماهواره‌ای گمراه‌کننده، شبکه‌های مجازی ناسالم و گروه‌ها و دسته‌های منحرف اجتماعی از جمله این دام‌هاست که مقاومت در برابر آن‌ها **(معلول)** نیازمند روی آوردن به پیشگاه خداوند و پذیرش خالصانه فرمان‌های اوست **(علت)**.

کسی که در چنین دام‌هایی گرفتار شود، **(علت)** هم زندگی پاک و با نشاط دنیا را از دست می‌دهد و هم حیات سرشار از شادکامی آخرت را. **(معلول)**

۳ دریافت پاداش‌های وصف‌ناشدنی

«بندگی خالصانه خداوند **(علت)** ثمراتی دارد که چه بسا در ذهن ما ننگجد و از تصور و تخیل ما فراتر رود.

از جمله این پاداش‌های وصف‌ناشدنی، دیدار محبوب حقیقی و تقرب به پیشگاه کسی است که بنابه تعبیر امیر مؤمنان علیه السلام «نهایت آرزوی عارفان، دوست دل‌های صادقان و ولی مؤمنان و معبود عالمیان است.» **(معلول)**

کافی است به زندگی زیبای رسول خدا صلی الله علیه و آله، امیر المؤمنین علی علیه السلام، فاطمه زهرا علیها السلام و دیگر پیشوایان خود نظر بیفکنیم و ببینیم که چگونه از راه بندگی خالصانه خدا **(علت)**، این همه خوبی و زیبایی و آن مقام قرب و نزدیکی به محبوب را به دست آورده‌اند. **(معلول)**

مرور علت و معلول‌ها

معلول	علت
وجود خطرات و احتمال انحراف از توحید	انتخاب راه توحید و عمل برای آن
قبولی تمامی اعمال	بهره‌مندی از اخلاص
برتری ایشان بر یکدیگر	مراتب اخلاص مؤمنان
تقویت اخلاص	افزایش معرفت نسبت به خداوند
تقویت اخلاص	راز و نیاز با خداوند و کمک خواستن از او
کاهش غفلت از خداوند، تقویت محبت او در قلب و بهره‌مندی انسان از کمک‌های الهی	نیایش و عرض نیاز به پیشگاه خداوند
از بین بردن تدریجی ریشه درخت اخلاص و بندگی	گناه
دستیابی به درجاتی از حکمت	اخلاص داشتن
جاری شدن چشمه‌های حکمت و معرفت از دل و زبان	چهل روز انجام کار خالصانه برای خدا
نفوذناپذیری در برابر وسوسه‌های شیطان	اخلاص داشتن
مقاومت در برابر دام‌های امروزی شیطان	روی آوردن به پیشگاه خداوند و پذیرش خالصانه فرمان‌های او
از دست دادن زندگی پاک و با نشاط دنیا و تباہ شدن حیات سرشار از شادکامی آخرت	گرفتاری در دام‌های امروزی شیطان
دریافت پاداش‌های وصف‌ناشدنی	اخلاص داشتن
دیدار محبوب حقیقی و تقرب به پیشگاه خدا	اخلاص داشتن

آزمون دروس ۱ تا ۱۰

- ۱۰۶۲ ثبات شخصیت و برخورداری از آرامش روحی، شیوه دریافت کدام حقیقت است و مطابق با کلام نبوی، عامل زحمان مؤمنان بر یکدیگر چیست؟
- (۱) «لا تعبدوا الشیطان» - مراتب ایمان
(۲) «لا تعبدوا الشیطان» - مراتب اخلاص
(۳) «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ» - مراتب اخلاص
(۴) «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ» - مراتب ایمان
- ۱۰۶۳ شکل گیری دوباره رفتارهای جاهلی با توسعه سرزمین اسلامی نتیجه چه بود و کدام مورد در احادیث نبوی به عنوان یکی از بهترین زنان جهان ذکر شده است؟
- (۱) ظهور فرقه‌ها و اندیشه‌های گوناگون - زینب
(۲) عدم الگوگیری از پیامبر ﷺ و یارانش - زینب
(۳) عدم الگوگیری از پیامبر ﷺ و یارانش - آسیه
(۴) ظهور فرقه‌ها و اندیشه‌های گوناگون - آسیه
- ۱۰۶۴ بیت: «مهر رخسار تو می‌نابد ز ذرات جهان / هر دو عالم پر ز نور و دیده نایبنا چه سود؟» فقدان کدام یک از راه‌های تقویت اخلاص را بیان می‌دارد و کدام حدیث شریف، راه غلبه بر آن را بیان می‌کند؟
- (۱) افزایش معرفت نسبت به خداوند - «ما رأیت شیئا إلا و رأیت الله قبله و بعده و معه»
(۲) راز و نیاز با خداوند از طریق شناخت او - «ما رأیت شیئا إلا و رأیت الله قبله و بعده و معه»
(۳) راز و نیاز با خداوند از طریق شناخت او - «افضل العبادۃ ادمان التفکر فی الله و فی قدرته»
(۴) افزایش معرفت نسبت به خداوند - «افضل العبادۃ ادمان التفکر فی الله و فی قدرته»
- ۱۰۶۵ کدام مورد مفهومی در راستای عبارت «کل یوم هو فی شأن...» را بیان نموده است؟
- (۱) دوست نزدیک‌تر از من به من است وین عجب‌تر که من از وی دورم
(۲) دلی‌کز معرفت نور و صفا دید به هر چیزی که دید اول خدا دید
(۳) ذات نیافته از هستی بخش چون تواند که بود هستی بخش
(۴) ما همه شیران ولی شیر علم حمله‌مان از باد باشد دم به دم
- ۱۰۶۶ عبارت کدام گزینه، ترسیم‌کننده مضرات رفتاری جامعه به قمار است و کدام عبارت قرآنی در ارتباط با آن است؟
- (۱) به‌کارگیری پول و سرمایه در مسیر تزلزل بنیان‌های خانواده - «و منافع للناس»
(۲) به‌کارگیری پول و سرمایه در مسیر تزلزل بنیان‌های خانواده - «و ساء سبیلاً»
(۳) به‌کار بستن ثروت جامعه در مسیری بی‌فایده - «و ساء سبیلاً»
(۴) به‌کار بستن ثروت جامعه در مسیری بی‌فایده - «و منافع للناس»
- ۱۰۶۷ مطابق آیات قرآن کریم عاقبت کسانی که «و لا یحسبن الذین کفروا انما نملی لهم خیر لانفسهم» چگونه است؟
- (۱) «فاخذناهم بما یکسبون»
(۲) «ستسندرجهم من خیر لا تعلمون»
(۳) «لهم عذاب مهین»
(۴) «فلا یجزی الا مثلها»
- ۱۰۶۸ چنان چه برای برآوردن حاجات خود با قبول مأذون بودن آن از اولیای خدا درخواست کنیم عمل ما با توحید چرا که پذیرش علل را سرلوحه خود قرار داده‌ایم.
- (۱) منافات ندارد - طولی
(۲) مطابقت ندارد - عرضی
(۳) منافات ندارد - عرضی
(۴) مطابقت ندارد - طولی
- ۱۰۶۹ اعتقاد به این حقیقت که «نظیر دوست ندیدم اگر چه از مه و مهر / نهادم آینه‌ها در مقابل رخ دوست» چه نتیجه‌ای برای انسان موحد در پی خواهد داشت و شرط لازم برای توحیدی بودن یک جامعه چیست؟
- (۱) بهره‌مندی از نعمات الهی - برقراری عدالت و مساوات و نگاه برابر به همه انسان‌ها
(۲) شخصیت ثابت و پایدار - برقراری عدالت و مساوات و نگاه برابر به همه انسان‌ها
(۳) بهره‌مندی از نعمات الهی - به حکومت رسیدن حاکم آن بر اساس قوانین الهی
(۴) شخصیت ثابت و پایدار - به حکومت رسیدن حاکم آن بر اساس قوانین الهی
- ۱۰۷۰ حاکمیت کلیسا بر زندگی مردم در کدام دوره آغاز شد و در پایان، عکس‌العمل جامعه در برابر این حاکمیت نامطلوب چه بود؟
- (۱) تمدن سوم - آشنایی با سایر آیین‌ها و گرایش به آن‌ها
(۲) تمدن دوم - آشنایی با سایر آیین‌ها و گرایش به آن‌ها
(۳) تمدن سوم - توجه گسترده به حقوق و ساختار حکومتی
(۴) تمدن دوم - توجه گسترده به حقوق و ساختار حکومتی
- ۱۰۷۱ چه زمانی می‌گوییم انسان توانایی انقلاب علیه خود را داراست و عبارت «التوبه تظهر القلوب و تغسل الذنوب» مبین کدام مورد است؟
- (۱) زمانی که علیه تمایلات ناپسند خود قیام کند - آمرزش همه گناهان با توبه
(۲) زمانی که در مقابل قوانین حاکم بر زندگی انسان‌ها بایستد - عمل پیرایش و تخلیه
(۳) زمانی که علیه تمایلات ناپسند خود قیام کند - عمل پیرایش و تخلیه
(۴) زمانی که مقابل حکم بر زندگی انسان‌ها بایستد - آمرزش همه گناهان با توبه